

Fel tudunk-e készülni az MI-korszakra?

A mesterséges intelligencia etikus és felelős használata

MTA GTB Képzési Munkabizottság konferenciája

2026. június 18.

Krajcsák Zoltán

1. Probléma: a szabályozás kérdése

1. MI-használat egyetemi szabályozásai

2. ODT ajánlás

- MI átláthatósági nyilatkozat
- A bíráló ezt ítélni meg, az AI-valószínűséget nem ellenőrizheti (tévedés; adatvédelem)
- Etikus magatartás megkövetelése
- Az AI nem lehet szerző

3. ÁLLÍTÁSOK

- Mindenki gyakorlatilag mindenre használja, az etika ennek alárendelt
- Felesleges szabályozni azt, ami bevallottan nem ellenőrizhető és nem szankcionálható

4. KÖVETKEZTETÉS

- PhD: cikk-alapú disszertáció (a felelősség a kiadóknál)
- Dolgozatírás kizárólag ellenőrzött körülmények között (egyetemen)

2. Probléma: MI az oktatásban

1. Mi a *tudás*, amit át akarunk adni?

- Elméleti keretek és azok alkalmazása
- „A hallgatók képtelenek 90 percig figyelni; az elméletet elkülönítetten nem lehet és nem is kell átadni, helyette a problémamegoldásra, esettanulmányokra kell alapozni”
- Internet előtt: adatok; internet korában: információ (elmélet + alkalmazás); MI korában: döntés

2. ÁLLÍTÁSOK

- A tudás hierarchiáján halad előre az MI tovább (adat / információ / tudás / megértés / döntés), és döntés az alsóbb szintek nélkül lehetetlen
- Közben a figyelem fenntartása frontális oktatási módszerekkel érdektelenné válik

3. KÖVETKEZTETÉS

- Tudatosítani kell a egyetem érintettjei felé, hogy miért van szükség rá az MI korában is
- Elméleti oktatást végezheti az MI, a felszabaduló erőforrást a gyakorlati oktatásra áthelyezni
- Óraszámok és tudásátadás helyett a hosszú távú eredményesség értékelendő (INPUT helyett OUTPUT)

3. Probléma: MI a kutatásban, publikálásban

1. Alapvetések

- A társadalomtudományok „attól függ” logikája MI-idegen, de az MI képes lesz arra, hogy egyes eredményeket megbízhatóbbnak, másokat csak „ötletadóknak” tekintsen
- Ember-MI cikket ír, kiadó MI-absztraktot ad hozzá, MI keresi, Ember-MI dolgozza fel, amiben szinte kizárólag az eredmények a fontosak
- Szerkesztő bírálót jelöl MI-ajánlás alapján, bírálat MI-támogatással, de ennek érdekében már a szerző is előbíraltat MI-vel

2. ÁLLÍTÁSOK

- A folyóiratcikkek a jelenlegi formában értelmüket veszítik, és ezt a kiadók is felismerték
- A folyóiratok világában már 10-15 éve indokolt a változás, ezt az MI felgyorsította

3. KÖVETKEZTETÉS

- Megszűnik a folyóiratcikk mint műfaj, de legalábbis a cikk fogalma teljesen átalakul, miközben a publikáció fontosságát a kutatáshoz való hozzájárulás váltja fel (OUTPUT helyett INPUT)

4. Probléma: az MI közgazdaságtana

1. Az ingyenesség nemcsak marketing: az ember az MI ingyenes tanárja

- LLM-eknél az intelligencia megnyilvánulása indirekt: nyelvi közvetítő
- Embodied AI
- Neuromorfikus MI

2. A fejlesztők célja: az Általános MI

- „Nincs monopólium, mert egyszerre több fejlesztő van jelen” – de az első mindent visz
- „MI: hatalmas termelékenység, új újraelosztási modellek” – de kinek lesz ez érdeke?
- „Világszintű politikai döntések” – még a klímaválságot sem tudjuk megállítani

3. PESSZIMISTA KÖVETKEZTETÉS

- A tőkejövedelmet koncentrálja a bérjövedelem kárára – társadalmi katasztrófa
- Mitől lenne életképes olyan új újraelosztási modell, ami nem támaszt korlátokat (nem kér munkát, vagy erőforrásokat cserébe)?
- Nem a politika szabályozza a gazdasági rendszereket; utóbbi válik politikává

És az utolsó dilemma: ez az előadás...

1. ...MI-támogatással készült? Ha igen, pontosan hol, mennyiben?

- Ha azt mondom, hogy **IGEN, DE** csak információellenőrzésre használtam, elfogadjátok minden további nélkül?
- Ha azt mondom, hogy **IGEN, ÉS** még ötleteket és kértem tőle, de azt utána tartalmilag átdolgozott módon írtam le, akkor ez még az én gondolatmenetem, az én előadásom?
- Ha azt mondom, hogy **IGEN, SŐT** az egészet az AI rakta össze, akkor pusztán emiatt elfogadhatatlan, vagy fenntartással kezelendő bármelyik állítás?
- Ha azt mondom, hogy **NEM**, akkor még egyáltalán tudatos akadémiai szakembernek tartotok engem?

2. KÖVETKEZTETÉS

- Tulajdonképpen teljesen mindegy
- Egy „nem írásmű” által közvetített információcsomag megítélése is arra redukálódott, hogy azt érdekesen adjuk-e elő, vagy sem

Köszönöm a figyelmet!